

The background of the entire page is a photograph of a pond. In the foreground, there are several large, green lily pads with visible veins. Some of the leaves have small holes, suggesting insect activity. Two water beetles are visible: one on the left edge of a leaf and another in the center of a leaf. The water is dark and reflects the surrounding greenery. In the background, more lily pads and some brown, dried plant matter are visible.

Itäuusmaalaisen Kanteleenjärven kokemukset

Maltillinen pinnannosto auttaa lintujärveä

Lintujärvi uhkasi umpeutua

.....

Itäusmaalainen Kanteleenjärvi on ollut kautta aikojen yksi Suomen merkittävistä lintuvesistä. Se on myös ollut monilla tavoin tärkeä järven rannalla asuville Kanteleen kyläläisille. Kanteleenjärvi kuitenkin uhkasi kasvaa umpeen 1900-luvun lopulla.

Linnustollisen arvon säilyttämiseksi ja asukkaiden virkistyskäytömahdollisuuksien parantamiseksi järvi kunnostettiin vuosina 1999–2002 nostamalla kesäistä vedenpintaa.

Kanteleenjärven kunnostus on esimerkki siitä, kuinka kunnostuksella saatiin yhdistettyä onnistuneesti sekä luonnonsuojelun että virkistyskäytön tarpeet.

Mataluus sopii linnuille

Oman alueensa ainoa järvi | Kanteleenjärvi sijaitsee Pukilan kunnassa Itä-Uudellamaalla keskellä viljelysmaita.

Perustietoja | 95 hehtaaria • Laakeapohjainen, keskisyvyys 0,8 metriä • Valuma-alue 2000 hehtaaria, josta kolmasosa peltoa. • Luonnonsuojelualue, kuuluu Natura 2000 -ohjelmaan.

Kanteleenjärvi on hyvin matala. Sen keskisyvyys oli ennen kunnostusta vain 0,4 metriä.

Mataluuden ansiosta Kanteleenjärvi on laakeine rantoineen merkittävä lintuvesi. Matala järvi houkuttelee useita lintulajeja pesimään ja levähtämään. Se on tärkeä levähdys- ja ruokailupaikka muun muassa joutsenille, puolisuikeltajasorsille ja kahlaajille.

Kanteleenjärven merkitys on tunnustettu laajalti. Se on suojeltu lintuvesi, joka kuuluu eurooppalaiseen Natura 2000 -luonnonsuojelualueiden verkostoon. Suomessa järvi on liitetty valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan.

Kanteleenjärvi on yhdessä läheisen Porvoonjokivarren herkästi tulvivien peltoalueiden kanssa yksi maan parhaista lintualueista. Lintuharrastajat vierailevat alueella ahkerasti.

Järvi merkitsee paljon koko kylälle

Kanteleenjärvi on seudun ainoa järvi. Tämän vuoksi se on keskeinen kylän maisemassa. Kanteleen kylälle laaditussa maisemanhoitosuunnitelmassa järvellä ja sen ympäristöllä on tärkeä merkitys.

Kanteleenjärvellä asukkaat ovat perinteisesti sorsastaneet, kalastaneet, veneilleet ja uineet.

Mataluuden vuoksi järveä alkoi 1900-luvun loppupuolella uhata umpeenkasvu, sillä kasvillisuus runsastui nopeasti. Umpeenkasvusta kärsivät paitsi järven linnusto myös kylälaisten virkistysmahdollisuudet.

Vesi ylös pohjapadolla

Umpeenkasvun vuoksi järvi päätettiin kunnostaa nostamalla kesäistä vedenpintaa. Vedenpintaa nostettiin yhteensä 40 senttiä kahteen otteeseen vuosina 1999–2002. Vaiheittainen nosto takasi sen, että luonnolla oli aikaa sopeutua muutokseen.

Vedenpinta saatiin nousemaan rakentamalla järven luusuaan noin 400 metrin patopenger ja betoninen, luonnonkivillä vuorattu pohjapato.

Rannoilta raivattiin pensaikkoja, ja lintujen elinalueiden monipuolistamiseksi järven maatuneille rantaluhdille kaivettiin avovesiallikoita. Myös kylän venevalkama ja uimapaikka kunnostettiin. Jälkeenpäin vuonna 2006 vielä viimeisteltiin patoa ja allikoita laajennettiin.

Kanteleenjärven kunnostuksen suunnitteli 1990-luvulla silloinen Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri. Suurimmat rakennustyöt teki Euroopan aluekehitysrahaston tuella Uudenmaan ympäristökeskus, Helsingin vesi- ja ympäristöpiirin seuraaja.

*Keväisin muun muassa laulujoutsenet
houkuttelevat lintuharrastajia paikalle.*

Näkemykset soviteltiin

Järvennostoon liittyy yleensä vahvoja mielipide-eroja. Näin oli Kanteleenjärveläkin. Kyläläiset toivoivat, että pintaa olisi nostettu metri, kun taas linnuston puolesta huolestuneet eivät olisi halunneet pintaa nostettavan lainkaan.

Järven kunnostusta suunniteltaessa näkökannat onnistuttiin kuitenkin sovitteluun. Tästä kertoo se, että vesioikeuden myöntämisestä järvennostoluvasta ei valittanut kukaan.

Onnistunut kompromissi perustui yhteydenpitoon ja suunnittelukokouksiin, joihin osallistuivat kaikki järven tulevaisuudesta kiinnostuneet osapuolet. Tapauksien eri ryhmien edustajien kanssa auttoivat luomaan hyvät keskusteluvälit ja yhteiset suuntaviivat.

Kunnostetusta järvestä on iloa sekä metsästäjille että kalastajille.

Asukkaat innokkaasti talkoissa

Järven umpeenkasvun torjunta innosti Kanteleen kyläläisiä. Asukkaat osallistuivat aktiivisesti toimiin, kun järven kunnostus aloitettiin. He tekivät monet kevyemmät rakennustyöt talkoilla.

Talkoilla kyläläiset niittivät ja keräsivät pajuja talvella jään päältä. He myös levittivät suodatinkankaita koulun uimapaikalle ja järven patovalleille. Luusuaan tehtyä patoa talkoolaiset ovat korjailleet useaan otteeseen.

Kunnostustalkoot vetivät puoleensa niitäkin, jotka eivät olleet aikaisemmin osallistuneet kyläyhteisön yhteisiin ponnistuksiin. Väkeä ei ollut vaikea saada kokoon eri kunnostustehtäviin.

Iloa sekä linnuille että asukkaille

Kanteleenjärven kunnostuksen kokemukset osoittavat, että maltillisella pinnannostolla umpeutuva lintuvesi voidaan kunnostaa tehokkaasti ja linnustolle edullisella tavalla. Samalla se myös palauttaa asukkaiden kotijärven ilahduttavampaan käyttökuntoon.

Lisää vapaata vettä

Vedenpinnan nosto muutti järven ilmettä ja sen rantojen kasvillisuutta odotetusti. Rantojen kosteus lisääntyi.

Ensimmäinen nosto vuosina 1999–2000 vähensi selvästi kuivimpia kasvustotyypppejä, kuten järvenrantaniittyjä ja heinä- ja ruoholuhtia. Toinen nosto vuosina 2001–2002 muutti avovesikasvillisuutta. Järveen avautui laajoja kasvittomia tai lähes kasvittomia alueita. Vedenalainen uposkasvillisuus hävisi, koska sameavetisessä järvessä kasveille ei riittänyt valoa vedenpinnan noustua. Myös vesialuetta tukkineet kaislikot vähentyivät.

Linnusto monipuolistui

Kunnostuksen ansiosta Kanteleenjärven linnusto on monipuolistunut. Nostosta ovat hyötynneet erityisesti kosteikkojen linnut, sillä niille syntyi lisää sopivaa elinaluetta. Kosteikkolinnuista Kanteleenjärvellä esiintyy lukuisia suojelua kaipaavia lintulajeja.

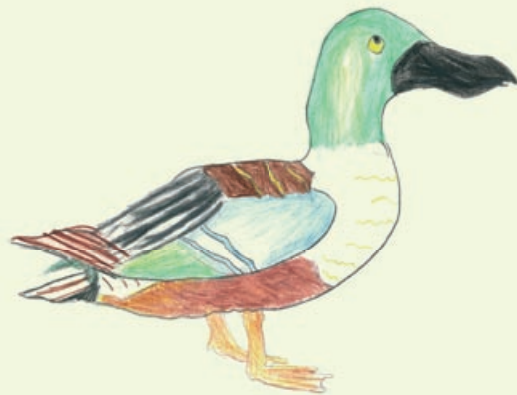
Suomessa vaarantuneista kosteikon lajeista järvellä pesivät muun muassa naurulokki ja rastaskerttunen, ja siellä tavataan satunnaisesti myös liejukanaa. Silmällä pidettävistä lajeista Kanteleenjärvellä pesivät kaulushaikara, ruskosuohaukka ja pensastasku.

Maakunnallisesti merkittäviä kosteikkojen lajeja Kanteleenjärvellä ovat pikkulokki ja härkälintu. Kanteleenjärvi on yksi harvoista Uudenmaan lintuvesistä, jossa pikkulokki pesii säännöllisesti. Härkälintu on myös harvalukuinen pesimälaji Uudellamaalla.

Kanteleenjärven kosteikkolintujen niin kutsuttu suojelupistearvo on kasvanut 40 prosenttia kunnostusta edeltäviin aikoihin nähden. Suojelupistearvo kuvaa linnuston suojelullista arvoa.

Myös vesilintujen määrä on kasvanut verrattuna kunnostusta edeltävään aikaan. Tämä on ilahduttavaa, sillä samaan aikaan vesilintukannat ovat keskimäärin taantuneet koko Suomessa. Kosteikkolintujen tavoin myös vesilintujen suojelupistearvo on kasvanut, joskaan ei yhtä paljon.

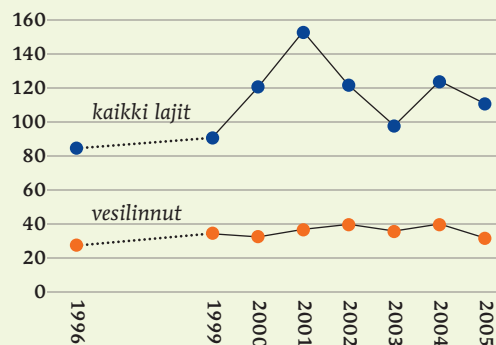
Kunnostuksen vaikutuksia kasvillisuuteen ja linnustoon on seurattu tarkasti ennen ja jälkeen noston. Pesimälinnustoa seurattiin vuosittain 1999–2005. Järven kasvillisuus kartoitettiin kolmesti. Se tehtiin ennen kunnostusta vuonna 1999, ensimmäisen pinnannoston jälkeen 2001 ja vielä kolme vuotta toisen noston jälkeen vuonna 2005.

Suojelupistearvo kertoo paikan linnustosta |

Jokaisella lintulajilla on oma suojelupistearvonsa. Siihen vaikuttavat lajin uhanalaisuus, lisääntymiskyky ja kannan koko Suomessa. Yleisten lintulajien pistearvo on pieni, kun taas harvinaisten, suojelullisesti merkittävien suuri.

Jokainen laskentapaikan lintulaji saa pisteitä sen mukaan, miten monta paria sitä pesii paikalla. Kun yksittäisten lajien pistearvot lasketaan yhteen, saadaan paikan koko linnuston suojelupistearvo.

Kanteleenjärven linnuston suojelupistearvo on kasvanut selvästi. Kunnostustoimien vaikutusta linnustoon on seurattu tarkasti. Lähde: Esa Lammi, Kunnostustöiden vaikutus Pukkilan Kanteleenjärven kasvillisuuteen ja linnustoon, 2006.

Veneilemään, kalastamaan, metsästämään

Kunnostuksen jälkeen järvestä on ollut enemmän iloa rannan asukkaille, kun käyttömahdollisuudet ovat parantuneet. Kalastamaan pääsee nykyisin helpommin, kun ruoppauksessa järveen saatiin väyliä ja avovesialuekin on laajentunut. Erityisesti Kanteleen kylän nuorisio on innostunut virvelöimään järvellä.

Myös sorsastus jatkuu. Saalismahdollisuudet ovat lisääntyneet, koska vesilintuja on ollut järven noston jälkeen enemmän.

Kanteleenjärvi on arvokas Natura 2000 -alue | Järvi on otettu mukaan eurooppalaiseen Natura 2000 -suojelualueverkostoon tietyin luonto- ja lintudirektiivin mukaisin perustein. Luontodirektiivissä on määritelty erilaisia arvokkaita luontotyyppejä, joista Kanteleenjärvellä esiintyy kosteita suurruohoniittyjä sekä rantaluhtia.

Lintudirektiivissä mainittuja lintulajeja järvellä esiintyy säännöllisesti 15: mustakurkku-uikku, pikkujoutsen, laulujoutsen, uivelo, sinisuohaukka, ruskosuohaukka, kalasääski, luhtahuitti, ruiskääkkä, kurki, suokukko, liro, kalatiira, suopöllö ja peltosirkku. Satunnaisempina vieraina on tavattu muitakin lintudirektiivin lajeja.

Luonto avautuu koululaisille rannoilla

Järvellä on erityinen merkitys Kanteleen koululaisille. Heille järvi avautuu lähiluontona, sillä koulu sijaitsee järven tuntumassa omalla niemellään. Kumpareltaan ja keskeltä kylää se hallitsee viljelymaisemaa.

Koulun kolmekymmentä oppilasta ovat järven läheisimpiä ja uutterimpia havainnoijia. Oppilaat perehtyvät luontoon järven rannalla. He käyvät keväisin seuraamassa muuttolintuja lintutornista ja tutkivat rannan kasveja. Koululaisten kynästä ovat lähtöisin tämänkin esitteen lintukuvat. Lasten mielestä on hauskaa, että kaikkea ei tarvitse opetella kirjoista.

Koulun läheistä uima-apaikkaa parannettiin osana kunnostustyötä. Koulutyön ulkopuolella uimaranta onkin lapsille mieluinen paikka.

Kanteleenjärven kunnostukseen osallistuivat

.....

Kanteleen nuorisoseura
Kanteleen metsästysyhdistys
Kanteleen osakaskunta
Kanteleen yhteismaiden jakokunta
Kanteleen koulu
Pukkilan kunta
Itä-Uudenmaan liitto
Uudenmaan ympäristökeskus
Euroopan aluekehitysrahasto

Tietoa ja apua lintuvesien kunnostukseen

.....

www.ymparisto.fi/uus > Vesivarojen käyttö > Vesistöjen kunnostus ja hoito

www.ymparisto.fi/uus > Vesivarojen käyttö > Rantojen kunnostus

www.ymparisto.fi > Vesivarojen käyttö > Vesistöjen kunnostus ja hoito

www.ymparisto.fi > Vesivarojen käyttö > Rantojen kunnostus

*Kanteleen koululaiset nauttivat
järven läheisyydestä.*

Tätä esitettä voi tilata Uudenmaan ympäristökeskuksesta
Uudenmaan ympäristökeskus
Asemapäällikönkatu 14
PL 36, 00521 Helsinki

Puhelimitse
020 690 161

Sähköpostilla
kirjasto.uus@ymparisto.fi

Esitteen sähköinen versio:
www.ymparisto.fi/uus > Palvelut ja tuotteet > Julkaisut

UUDENMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS
NYLANDS
MILJÖCENTRAL

Julkaisija: Uudenmaan ympäristökeskus
Teksti: Anne Kärkkäinen / Viestintä OK, Tampere
Piirroukset: Kanteleen koululaiset vuonna 2003
Valokuvat: Tero Taponen, Anu Lamminpää
Ulkoasu: Eero Astala
Paino: Painotalo Casper Oy, Kurikka 2006

